

Výsledky jednoznačne ukazujú, že pre Slovákov značí Európa oveľa viac ako pre Čechov to, čo formálne charakterizuje Európsku úniu politicky (členstvo) a ekonomicky (spoločná mena euro). Znamená to súčasne, že Slováci z pozície relatívne mladého národa dobre chápu že až ako členovia EÚ budú definitívne označení a aj uznaní ako Europania. Česi ako národ s bohatou historickou a kultúrnou tradíciou a samostatnou štátnosťou nikdy tento problém v moderných dejinách nemali.

Tabuľka 7

Percentá opýtaných zahrňujúci CZ a SK do svojej “Európy”(áno)

Respondenti z miest	Bregenz	Vienna	Prague	Bratislava	Chemnitz	Bielefeld	Bilbao	Madrid	Manchester	Edinburgh
Česká republika	73	81	95	98	90	70	66	64	44	58
Slovenská republika	73	81	97	97	81	56	61	61	37	49

Možné odpovede boli áno, nie, neviem.

Isté pochybnosti o príslušnosti k Európe vzbudzujú Slováci medzi občanmi všetkých miest s výnimkou Rakúska a Česka.

Podľa L.Jamiesson a S.Grundy respondenti žijúci v Manchestri sú skupinou, ktorá sa vyznačuje veľmi vyhranenou predstavou o “Europe”. Väčšina mladých ľudí z Manchestru zahrnulo do Európy Turecko (54%), ale len menšina Česko (44%) and Slovensko (37%). Na vyššej úrovni sa objavuje akceptácia Česka(58%) v Edinburghu, ale aj Slovenska (49%) aj keď nepresiahla polovicu. Obdobne je relatívne zle vnímané Slovensko v Bielefelde(56%), ale prekvapujúco dobre v Chemnitz(81%).

Záver

Rozdelenie Československa je aj po 10 rokoch stále výzvou pre politikov i sociológov. Hľadá sa odpoveď na otázku či tento akt politických elít bol opodstatnený v situácii rozbiehajúcich sa procesov európskej integrácie a komplikovaného rozdeľovania veľkých federácií (Juhoslávia a Sovietsky zväz) s dôsledkami pre mier a európsku stabilitu. Hľadá sa odpoveď na otázku či slovenská alebo česká verejnosť by v referende podporila alebo zamietla ich rozhodnutie.

V roku 1993 boli názory verejnosti na rozdelenie CSFR dosť rozpačité. Treba konštatovať, že rozpačité na rozdelenie bol predovšetkým postoj českej verejnosti : 40% kladný, 40% záporný , zvyšok nemal vyhranený názor. Postoj slovenskej verejnosti bol menej rozpačité: skoro polovica (47,8 %) hodnotilo rozdelenie záporne, 26% malo nevyhranený názor a iba 28,9% rozdelenie hodnotilo kladne. Politické elity vedeli, že referendum by značilo s istotou odmietnutie rozdelenia Československa, preto ho nepripustili.

Výskum v roku 2001 na prekvapenie českých sociológov ukázal niektoré skutočnosti rozdelenia Československa v novom svetle:

V názoroch na spoločný štát

1. spoložitie v spoločnom štáte nebolo pre Slovákov prospešné podľa Slovákov (57,1%) i Čechov (55,8%)
2. spoložitie v spoločnom štáte bolo pre Čechov prospešné aj podľa Slovákov(75%), aj podľa Čechov(61,9%)

V názoroch na úspešnosť samostatných republík

1.samostatný vývoj Českej republiky po rozdelení bol úspešný nielen podľa Čechov (67,9%), ale najmä podľa Slovákov (80,5%).

2.samostatný vývoj Slovenskej republiky po rozdelení nebol úspešný nielen podľa Čechov (74,9%),ale najmä podľa Slovákov (82,7%).

Verejnosc' v oboch samostatných republikách v čiastkových oblastiach spoločenského života – demokratickosť, možnosť sebarealizácie,sociálne istoty, sociálna spravodlivosť, spoločenská morálka, sloboda jednotlivca, zákonnosť , životná úroveň – hodnotí Českú republiku ako lepšiu, pričom Slováci jej dávajú ešte lepšie hodnotenia ako Česi.

Kritický postoj Slovákov s vlastnou situáciou po rozdelení spoločného štátu, (najmä s nižšou životnou úrovňou) však neznačí negatívne hodnotenie spoločenského systému. Prekvapujúce zistenie pre českých sociológov je "...nesplnené očakávania na Slovensku prinášajú až prehnajú kritickosť k súčasnej situácii,...,kritickosť však nevedie k nejakej závisťi či protičeskej fóbii"(Tuček,M.2003,s.19).

Dalo by sa expresívne vyjadriť, že Česi už nehovoria to čo hovorili v dobe rozdelenia: **dobře im tak, mají čo chceli**. Hovoria to skôr Slováci v trochu pozmenenej forme. **Dobře nám tak máme to čo sme nechceli**, ale sme pripustili, aby sa to stalo.

Národne orientované politické sily, ktoré proces rozdelenia Československa iniciovali mali aj možnosť riadiť (1994-1998) spoločenské transformačné procesy. V rokoch 1998-2002 museli ustúpiť do opozície najmä preto, že ohrozovali nádeje mladej generácie na osobnú prosperitu spájanú s členstvom Slovenskej republiky v Európskej únii.

Nizšia životná úroveň v slovenskej časti bývalého spoločného štátu je objektívne spätá s málo rozvinutou infraštruktúrou (nedobudované diaľnice, rýchlostné železnice, regionálne letiská) s dôsledkami konverzie ťažkého priemyslu (nezamestnanosť),a pod.³

V podmienkach samostatnej Slovenskej republiky sa okamžite rozbehol prirodzený zápas o občiansku modernizáciu slovenskej spoločnosti. Spája sa so vznikom nových občianskych a liberálnejšie orientovaných politických strán⁴, so vznikom demokratických (1998-2002) a pravicovo orientovaných koalícií (2002-2005), s neobyčajným rozvojom občianskej spoločnosti a rastom politickej a občianskej participácie mládeže⁵.

Novú národnú identitu spoluutvárajú aj tradičné nástroje na povzbudzovanie exaltovaných prejavov kolektívnej spolupatričnosti pri odstraňovaní dôsledkov nespravodlivých rozhodnutí medzinárodného spoločenstva.

Klasický príklad je príbeh slovenského hokejového tímu v rokoch 1993-2003. Jeho úspechy sa chápu ako výsledok dlhoročného úsilia o profesionálne výkony a kariéry⁶.

³ S vysokou pravdepodobnosťou možno predpokladať, že by tieto problémy pretrvávali celé obdobie (1993-2003) prístupových rokovaní s EU aj v Československej federácii. Problematická ekonomická situácia v niektorých regiónoch Slovenska, najmä na východe by vyhovovala národno-etnicky orientovaným politickým stranám, ktorých elity by presmerovali nespokojnosť obyvateľstva voči českým politickým elitám. To by znamenalo v Československu napätie a nepokoje s negatívnym dopadom pre európsky integračný proces.

⁴ Aliancia nového občana (P.Rusko).

⁵ Mladí prvovoliči svojou účasťou na parlamentných voľbách 1998 zásadne rozhodli o presmerovaní krajiny na trajektóriu EU integrácie. (Machacek,L.2000)

⁶ Ostatná spoločná hokejová reprezentácia Československa hrala na World Championship v roku 1992 v Bratislave. Spoločne sme získali bronzovú medailu. Po rozdelení zostala česká reprezentácia v prvej skupine. Slovenská štartovala modernú nezávislú históriu (according to the IIHF decision) na spodnej priečke svetovej hierarchie (pool C). Vďaka diplomacii mohlo Slovensko participovať na Olympijskej kvalifikácii v Sheffielde v 1993 a zvíťazilo. Dvere na the **Winter Olympic Games in Lillehammer in 1994** boli otvorené. Vystúpenie Slovenska s kapitánom Petrom Štastným bolo prekvapením (vítazstvo s Canada, Sweden and USA), nešťastná prehra s Ruskom v predžení v štvrt'finále. Aj 6 miesto bolo úspech. V roku 1994 postúpila do skupiny B(Belarus) a o rok 1995 do skupiny A(Lotyško). V skupine A vo Vienna v 1996 remizovalo Slovensko s Kanadou 3:3 a potvrdilo svoje miesto vo svetovom hokeji. V roku 2000 World Championship v Petrohrade získalo Slovensko striebro a v roku 2002 získalo zlato a titul mjstra sveta vo Švédsku. Vyššie ako

Európska únia je pre Slovenskú republiku obdobnou výzvou. Po roku 1993 a výsledkov volieb v roku 1994 (koalícia národných politických strán: V. Mečiar a J. Slota) sa v skutočnosti spomalili a pozastavili všetky politické procesy akceptovania Slovenska ako vhodného partnera nielen pre NATO, ale aj pre EU. Slovensko sa ocitlo v politickej a kultúrnej izolácii.

To všetko sa zmenilo po parlamentných voľbách v roku 1998 aj zásluhou mladej generácie, ktorá pochopila, že svojou pasivitou v parlamentných voľbách umožnila predĺženie agónie vlády, ktorá nebola schopná zaručiť prosperitu krajiny. Nová vláda demokratickej koalície (M. Dzurinda) dostala mandát na urýchlenie procesov európskej integrácie Slovenskej republiky. V roku 2002 sa aj Slovensko stalo členom NATO (bezpečnosť zahraničných investícií). Spoločne s Českom, Poľskom, Maďarskom, Slovinskom, Estonskom a Maltou v roku 2003 úspešne uzavrelo predvstupové rokovania pre členstvo v EU (záruka uplatňovania štandardov demokratického vládnutia) a stane sa jej členom 1.5.2004.

Ak hľadáme odpovede na rozdielne postoje mladých občanov Prahy a Bratislavy k EU mohli by sme upozorniť na skutočnosť, že mladí občania Bratislavy majú oveľa väčšie očakávania vkladané do členstva Slovenska v Európskej únii v rovine “byť v Európe” aj keď ich pochopiteľne zaujíma ako “mať niečo z Európy”.

Slovensko, ktoré zatiaľ získavalo iba trestné body od Európskej únie a Rady Európy⁷ získa členstvom v EU certifikát demokratickej krajiny a “slovenskú stoličku pri európskom stole” (J. Černogurský). To bude dôležitý signál o zavŕšení značne oneskoreného procesu sformovania a emancipácie moderného európskeho národa.

Poznámka

Vzorka: Prague N = 396 and Bratislava = 397 young people 18 - 24 years old. Target group⁸: Prague N = 89 and Bratislava N = 98 young people 18-24 years old.

Praha a Bratislava má podobné proporcie v mnohých sociálno-demografických indikátoroch (pozri tabuľku).

Socio-demografická štruktúra Prahy a Bratislavy (vzorka)

	Praha		Bratislava	
	Vzorka	Cieľová skupina	Vzorka	Cieľová skupina
Muži	47,5%	40,4%	49,6%	49,0%
Ženy	52,5%	59,6%	50,4%	51,0%
18-21	57,1%	38,2%	53,4%	46,9%
22-24	42,9 %	61,8%	46,6%	53,1%
Narodený v mesta	81,6%	78,2%	79,6%	80,6%

striebrá a zlato sa hodnotila bronzová medaila z roku 2003, nakoľko tvorila úplnú kolekciu a to ešte po historicky prvom víťazstve nad českým tímom na majstrovstve sveta.

⁷ Čierneho Petra nacionalizmu dostalo Slovensko za rozdelenie Československa (1993) a dostavbu hydroelektrárne Gabčíkovo-Nagymaros. Červené karty vízovej povinnosti ako jediná postkomunistická krajina spomedzi Česka, Poľska a Maďarska aj za problémy s rómskym etnikom a jeho ekonomickou turistikou v Európe (Belgicko, Fínsko, Veľká Británia). Pripomeňme si čo všetko urobila vláda UK v prípade Českej republiky, aby nemusela postupovať rovnako ako v prípade Slovenska.

⁸ Výber cieľovej-kontrólnej skupiny spočíval na predpoklade, že proeurópske postoje budú prejavovať mladí ľudia s kvalifikáciou a vzdelaním umožňujúcim tzv. európsku kariéru. Väčšina ešte študovala (65,2% v Prahe a 68,5% v Bratislava). Ostatní predstavujú skôr vysokoškolsky vzdelaných odborníkov .

Narodený v krajine (CR/SR)	99,0 %	97,8%	97,7 %	100%
----------------------------	--------	-------	--------	------

V Prahe i Bratislave obsahujú vzorky iba málo osôb z etnických minorít alebo ľudí, ktorí nemajú české alebo slovenské etnicko-národné pozadie. Dokonca aj ich rodičia nie sú v Prahe a Bratislava vo výskumnej vzorke odlišnej národnosti (91,3% and 93,0%)⁹. Najviac zastúpenou minoritou v Prahe sú Slováci (2%) a v Bratislave sú to rovnako Česi a Maďari (2% každý)..

Literatúra

- BÚTORA, M., 1997: Slovakijs NGOs A Civic Archipelago of Hope and Action. Bratislava 1997, NGOs News 7, 10.
- DEMEŠ, P., 1999: The Third Sector and Volunteerism. In: Slovakia 1998-1999. A Global Report on the State of Society. Institute for Public Affairs, Bratislava, pp. 347-364.
- MACHACEK, L., 1999: Youth in the Processes of Transition and Modernisation in the Slovak Republic. Czech sociological review, Vol. 6, No. 1 pp. 103-115.
- ROŠKO, R 1996: The Transformation-Modernisation Potential of Slovak Actors. Sociologia-Slovak sociological review, Fall (2), pp. 146-158.
- TUČEK, M. a kol., 2003: Ako sa mate Česi- Jak se mate Slováci: 10 let po rozchodu. Median, Praha 2003, 207 s.
- PAUER, Jan, 2003: Historické rozpravy a politika v Českej a Slovenskej republike po roku 1989. OS-fórum občianskej spoločnosti. Volume VII, júl-agust 2003, ss. 11-16
- WALLACE, C. - KOVATCHEVA, S., 1998: Youth in Society. The Construction and Deconstruction of Youth in East and West Europe. Macmillans: London, St. Martins Press: USA.
- Lynn Jamieson: **Theorising Identity, Nationality and Citizenship: Implications for European Citizenship Identity.** Sociológia 2002 Vol 34 (No. 6: 507-532)
- Pavel Machonin: **Slovaks and Czechs on the Threshold of the European Union. On the Possibility of Mutual Emancipation of Nations.** Sociológia 2002 Vol 34 (No 6: 547-562)
- Andrej Findor: **(De)Constructing Slovak National Mythology.** Sociológia 2002 Vol 34 (No 3: 195-208)
- Ján Bunčák – Magdaléna Piscová: **Modern National Identity of Slovaks and Their Attitude Towards Europe.** Sociológia 2000 Vol. 32 (No. 3: 289-310)
- Ladislav Macháček: Youth and Creation of Civil Society in Slovakia. Sociológia 2000, Vol. 32 (No. 3: 241-255)
- Eva Laiferová: Reception of Nation and National Dynamics in the Work of Alexander Hirner. Sociológia 2000 Vol 32 (No. 6: 539-554)
- Ludovít Turčan: The Circumstances of the Development of Sociology in Central European Countries – Slovak Sociology in the 20th Century. Sociológia 2000 Vol 32 (No. 6: 507-520)
- Ladislav Macháček (1942) je vedecký pracovník Sociologického ústavu SAV v Bratislave a riaditeľ Centra pre európske a regionálne štúdie mládeže FF UCM v Trnave.**

⁹ Na Slovensku sa termín "narodnosť" sa používa aj v zmysle "ethnicita". Vo výskume robíme rozdiel medzi nationality (etnicita) and citizenship (štátna občianstvo). To značí, že osoba s českou narodnosťou môže byť občanom Slovenskej republiky.

You have downloaded a document from

The Central and Eastern European Online Library

The joined archive of hundreds of Central-, East- and South-East-European publishers, research institutes, and various content providers

Source: Slovenská politologická revue
Slovak Journal of Political Science

Location: Slovakia

Author(s): Radoslav Štefančík

Title: Politické aspekty migrácie v Spolkovej republike Nemecko
The political aspects of migration in Germany

Issue: 1/2004

Citation style: Radoslav Štefančík. "Politické aspekty migrácie v Spolkovej republike Nemecko". Slovenská politologická revue 1:.

<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=5632>

Politické aspekty migrácie v Spolkovej republike Nemecko

Radoslav Štefančík

Politickú diskusiu v Spolkovej republike Nemecko rozvírilo v roku 2003 niekoľko tém: vojna v Iraku, celý rad reforiem kabinetu Gerharda Schrödera a migračná politika resp. politika prisťahovalectva. V súčasnosti žije v Nemecku cca. 7 347 951 cudzincov, čo je 8,9% celkovej populácie SRN.¹ Najväčšie zastúpenie majú štátni príslušníci Turecka (takmer 2 milióny), nasledujú obyvatelia štátov bývalej Juhoslávie a Taliani.

Migračná politika sa zaoberá tromi oblast'ami:

- a) azylovou politikou,
- b) otázkou povojnových vysídlenecov,
- c) prisťahovaleckou politikou.

Migráciu môžeme ďalej členiť na cezhraničnú a migráciu v rámci jedného štátneho útvaru. V Nemecku spôsobuje negatívna hospodárska situácia ekonomickú migráciu obyvateľstva. Krajiny bývalej NDR patria v Nemecku k regiónom s najvyšším populačným úbytkom.² Väčšiu pozornosť v radoch politikov zaznamenáva medzinárodná migrácia resp. prisťahovalectvo.

Téma migrácie voľnej pracovnej sily naberá na dôraze v dôsledku rozširovania Európskej únie o štáty strednej a východnej Európy nie len v Nemecku, ale aj vo Francúzsku, Španielsku, či vo Veľkej Británii. Problém prisťahovalectva mali na stoloch v posledných mesiacoch aj vlády Dánska, Holandska a Švédska. Nie všetky štáty však vítajú rozšírenie s rovnakým nadšením. Prijaté prechodné opatrenia svedčia o predpokladaných problémoch, ktoré s procesom rozšírenia súvisia. Otázka ďalšieho prílivu cudzincov do krajiny rezonuje v Nemecku už niekoľko rokov. Politická scéna a rovnako aj obyvateľstvo je rozdelené do dvoch táborov. Súčasná červeno-zelená koalícia stojí so svojim liberálnym pohľadom k migrácii v kontraste so zdržanlivým až odmietavým stanoviskom konzervatívnej opozície. Hľadajú sa odpovede, aký vplyv bude mať rozšírenie Európskej únie na ekonomiku, kultúru a celú nemeckú spoločnosť. Bude infiltrácia nových kultúrnych prvkov viac prínosom alebo záťažou pre obyvateľov Nemecka? Konzervatívna opozícia reaguje rezervovane až skepticky a upozorňuje na neochotu časti cudzincov identifikovať sa s väčšinovým obyvateľstvom.³ Je možné povedať, že sa obáva kultúrneho rozpadu nemeckej populácie. Medzi politické dôsledky migrácie patrí aj rasová neznášanlivosť, nárast xenofóbie a intolerancie u niektorých skupín obyvateľstva.

Historicky sa migračná politika Spolkovej republiky Nemecko člení do štyroch etáp:

¹ Najviac cudzincov žije v Spolkových krajinách: Nordrhein-Westfalen, Baden-Württemberg a Bayern. Zdroj: Štatistický Spolkový úrad, aktualizované 7. októbra 2003. In: <http://www.destatis.de/jahrbuch/jahrtab2.htm> (10. november 2003).

² Štefančík, Radoslav: Aspekty regionálnej politiky v SRN. In: <http://www.e-politika.cz/2kcp/vystup/stefancik.doc> (28. 10. 2002)

³ Až na Spolkovom ústavnom súde skončil v lete 2003 tzv. „Kopftuchstreit“. Spor o prikrúvku na hlave, ktorú v jednom nemeckom meste nosila moslimská učiteľka na hlave, proti čomu protestovala konzervatívna časť obyvateľstva.

1. etapa tzv. „Gastarbeiterv“: 1955/1960 – 1973. Jedným z následkov druhej svetovej vojny v Spolkovej republike Nemecko bol aj výrazný nedostatok pracovnej sily. Prvotný spôsob riešenie tohto problému je získavanie pracovnej sily z vtedajšej Nemeckej demokratickej republiky. Stavba berlínskeho múru zabránila využívať pracovnú silu zo susednej krajiny. Nemecko reaguje pozývaním chýbajúcej pracovnej sily tak z ostatných európskych krajín.

V tomto období (1965) vzniká prvý zákon o cudzincoch, upravujúci podmienky na vydávanie pracovných a pobytových povolení. Vychádza sa z predpokladu, že pracovníci z cudziny sa po určitom období vrátia do svojich rodných krajín. Čas ukázal, že táto téza sa ukázala ako nerealistická.

2. etapa: 1973 – 1989 – Obdobie je poznačené stúpajúcou nezamestnanosťou. Vláda reaguje posilnením reštrikčných opatrení a snaží sa zastaviť príliv nových pracovníkov z ostatných krajín. Zároveň ponúka možnosť vrátiť sa do vlasti. Hoci počet zahraničných pracovníkov klesol, stúpol počet cudzincov v krajine čo bolo zapríčinené stúpajúcou pôrodnosťou zahraničných obyvateľov. Požiadavku na návrat do vlasti využili len obyvatelia, ktorí patrili do hospodárskeho spoločenstva, ostatní ostali v Nemecku z obavy, že v prípade vycestovania by sa už nemohli vrátiť. Obyvatelia Európskeho spoločenstva podobné obavy nezdieľali.

V roku 1978 vzniká funkcia vládneho splnomocnenca pre otázky migračnej politiky. Cudzinci majú možnosť: integrovať sa do spoločnosti alebo návrat domov. Aj napriek reštrikčným vládnym opatreniam počet žiadateľov o azyl v osemdesiatych rokoch rastie.

3. etapa: 1989 – 1998 – V dôsledku zosilnenej prisťahovaleckej vlny vláda reaguje zmenou v spôsobe žiadanie o azyl. Žiadosti o pobyt sa od tohto obdobia musia podávať v rodnej krajine.

4. etapa: od 1999 – So zmenou vlády sa mení pohľad na prisťahovaleckú politiku. Pri určovaní štátneho občianstva nezohráva viac pôvod človeka, ale miesto narodenia. Deti narodené a dlhšie žijúce v Nemecku získavajú štátne občianstvo automaticky. Rovnako sa uľahčuje získavanie občianstva pre cudzincov, dlhodobo žijúcich v SRN. V roku 2000 sa zmierňuje rozhodnutie o zastavení prisťahovaleckých vln. Zavádza sa poskytovanie tzv. zelených kariet v oblasti informačných technológií. Po 30 rokoch od zastavenia prisťahovalectva, Nemecko opäť umožňuje prisťahovanie z dôvodov vychádzajúcich z požiadaviek trhu.

Zavedenie zelených kariet vyvolalo novú diskusiu v otázke prisťahovalectva. Reakciou štátnych orgánov, predovšetkým spolkového ministra vnútra bolo vytvorenie „Nezávislej komisie – prisťahovalectvo“.⁴ V roku 2001 predkladá komisia vedená bývalou predsedníčkou Spolkového snemu profesorkou Ritou Süßmuth správu o stave prisťahovaleckej politiky v krajine. Výsledky správy hovoria o Nemecku ako o krajine, ktorá sa nehlási ku tzv. prisťahovaleckým krajinám, ktorá ale na druhej strane prisťahovalcov potrebuje a preto je potrebné vytvoriť celkový koncept integrácie cudzincov. Správa ďalej konštatuje:

- Úspechom nemeckého hospodárstva je kvalifikovaná pracovná sila, medzinárodná výmena informácií a riešenie spoločných problémov s obyvateľmi iných štátov.
- Populácia Nemecka starne. Prognóza na rok 2050 hovorí o drastickom úbytku nemeckého obyvateľstva z dnešných cca. 82 miliónov na cca. 60 miliónov.
- Nemecko nie je momentálne schopné obsadiť nízko kvalifikované pracovné miesta, hoci miera nezamestnanosti sa pohybuje na hranici cca. 4 miliónoch.

⁴ Komisiu viedla bývalá predsedníčka Spolkového snemu Rita Süßmuth. Komisiu tvorili ďalej predstavitelia mimovládnych organizácií, odborov, politologických a právnických pracovísk, zástupcovia zamestnaneckých a zamestnávateľských organizácií ako aj zástupcovia inštitúcií na úrovni spolkových krajín.

Komisia požaduje reformy v politike vzdelávania, rodiny, vedy, ako aj v politike pracovného trhu a sociálnej politiky. Kombináciou reforiem v rodinnej a migračnej politike sleduje zamedzenie drastického úbytku nemeckej populácie. Uprednostnením mladej vysokokvalifikovanej pracovnej sily hľadá spôsob na stabilizáciu sociálneho systému, pretože rastom počtu starších obyvateľov automaticky klesá počet prispievateľov a naopak rastie počet poberateľov dôchodkových dávok. Dôraz kladie na odporúčanie neprijímať nízko kvalifikovanú pracovnú silu. Toto odporúčanie sa nevzťahuje na sezónne práce.

Zvláštnu pozornosť venuje komisia otázke integrácie zahraničného obyvateľstva. Doterajšia integrácia obyvateľstva má naberať správny smer. Príslušníci vytvárajú fungujúce organizácie, inštitúcie, záujmové skupiny či športové kluby. Problémy s integráciou sú však v oblasti vzdelávania, či je to na základných školách alebo na ďalších vzdelávacích stupňoch. Riešením by malo byť absolvovanie špeciálnych kurzov, na ktorých si cudzinci osvoja nemecký jazyk, základné znalosti fungovania politického systému SRN ako aj znalosti z fungovania trhového hospodárstva, so zameraním na trh práce. Elementárnym predpokladom úspešnej integrácie je teda politika vzdelávania. V tejto oblasti komisia ďalej odporúča: „...získať viac cudzincov pre štúdium v Nemecku. Ponuka na vzdelávanie prinesie Nemecku výhody oproti iným štátom v súťaži o zaujímavých prisťahovalcov“.⁵

Vznesená je požiadavka na akceptovanie cudzincov domácim obyvateľstvom. Na druhej strane existuje požiadavka voči cudzincom na rešpektovanie kultúrnych tradícií Nemecka. Podmienky mal na návrh komisie upraviť tzv. „Zuwanderungsgesetz“. Do diskusie o podobe zákona boli zapojené aj odborové organizácie, hospodársky sektor a rovnako cirkev. Aj napriek výzvam na kompromis zo strany uvedených organizácií, najväčšou prekážkou prijateľnej dohody sa stali opozičné strany CDU/CSU. Strany vnímali zákon ako normu, ktorá prisťahovalectvo neobmedzuje, ale naopak liberalizuje.

V auguste 2001 spolkový minister vnútra Otto Schilly predložil parlamentu návrh zákona. Na jar 2002 Spolkový snem schválil Schillyho návrh. Proti hlasovali predstavitelia nemeckej pravice. 22.3.2003 zákon prešiel hoci za pochybných okolností aj v Spolkovej rade. Zákon však nevošiel do platnosti, pretože jeho platnosť napadli predstavitelia CDU/CSU na Spolkovom ústavnom súde. Sudcovia z Karlsruhe sa stotožnili s námietkou Únie.

Problém spočíval v nejednotnom hlasovaní Spolkovej krajiny Brandenbursko v Spolkovej rade. Spolková rada teda zákon za podpory predstaviteľov CDU/CSU napokon neschválila. V máji 2003 sa „Zuwanderungsgesetz“ opäť objavil na programe rokovania. Červeno-zelená koalícia zákon v Spolkovej rade schválila, hoci proti hlasovali CDU/CSU a PDS a liberáli z FDP sa hlasovania zdržali. Keďže v Spolkovej rade mala v roku 2003 väčšinu pravica, Spolková rada zákon o prisťahovalectve opäť zamietla. K dohode nedošlo ani v zmierovacom výbore a zatiaľ ani v komisii, ktorú ustanovil zmierovací výbor. Predpokladá sa, že návrh zákona ani tento krát nebude schválený.

Nemecko teda jasne definovalo najaktuálnejší problém v súvislosti s rozširovaním Európskej únie. Svojím prístupom používa na tento problém princíp dvojakeho metra. Na jednej strane Nemecko poskytuje pracovné víza pre vysokokvalifikovaných cudzincov, ktorí by kompenzovali citelný nedostatok odborníkov v niektorých významných sektoroch nemeckej ekonomiky - napríklad v informačných technológiách, strojárstve alebo v zdravotníctve. Na strane druhej prechodnými obdobiami zavádza plošné obmedzenie voľného pohybu pracovných síl z kandidátskych krajín Európskej únie.

Otázky spojené s migráciou obyvateľstva sa objavujú v politickej diskusii v Slovenskej republike len sporadicky. Ide väčšinou o aspekty spojené s azylovou politikou európskych

⁵ Správa Nezávislej komisie – prisťahovalectvo. In: http://www.bmi.bund.de/Downloads/Zuwanderungsbericht_kurz.pdf (15. 6. 2003).

štátov v dôsledku migrácie slovenských Rómov. Následky nepriaznivých demografických zmien, či problém odchodu vysokokvalifikovanej pracovnej sily ostávajú zatiaľ v úzadí politických debát, hoci štatistické údaje na Slovensku už niekoľko rokov vykazujú pokles natality, rastie počet obyvateľstva so strednou dĺžkou života a rovnako rastie záujem mladých ľudí pracovať v niektorej z európskych krajín. Výskumy verejnej mienky ukazujú, že najpravdepodobnejším cieľom slovenských vysťahovalcov bude Spolková republika Nemecko. Zatiaľ čo štáty Európskej únie budú musieť po rozšírení čeliť náporu novej pracovnej sily, nové krajiny a medzi nimi aj Slovenská republika bude musieť čeliť opačnému problému. Ako svoju vysokokvalifikovanú pracovnú silu udržať v domácom prostredí. Úlohou vlády SR bude pripraviť dostatočné stimulačné opatrenia na zlepšenie pracovných podmienok kvalifikovaných pracovníkov v slovenských podmienkach. So vstupom do únie a s predpokladaným zlepšením ekonomickej situácie musí Slovensko očakávať, že sa z tranzitnej krajiny môže stať cieľovou krajinou.

Zhrnutie:

Voľný pohyb pracovnej sily patrí medzi základné piliere, na ktorých je postavená Európska únia. Po rozšírení únie si však nebudú môcť obyvatelia nových krajín uplatniť toto právo. Medzi krajiny s prechodnými obdobiami na voľný pohyb pracovnej sily patrí aj Nemecko. V Nemecku otázka prisťahovalecťva rezonuje už niekoľko rokov a stala sa jednou z hlavných tém aj vo voľbách do parlamentu v roku 2002. Konzervatívna väčšina rezervovane pristupuje k liberalizácii migračnej politiky, o ktorú sa snaží prijatím prisťahovaleckého zákona súčasná červeno-zelená koalícia.

Reguláciou migrácie sa Nemecko snaží riešiť dva výrazné problémy: úbytok obyvateľstva a postupný rast kvalifikácie svojej pracovnej sily.

Politické diskusie o dôsledkoch odlivu mozgov a demografických zmien zostávajú v úzadí.

Použitá literatúra:

1. Angenendt, Steffen: Asylum and Migration in the EU, Europa Union , Verlag, Bonn 2000
2. Bericht der Unabhängigen Kommission „Zuwanderung“. In: http://www.bmi.bund.de/Downloads/Zuwanderungsbericht_kurz.pdf (15. 6. 2003).
3. Birg, Hervig: Auswirkungen und Kosten der Zuwanderung nach Deutschland. In: <http://www.ibs.uni-bielefeld.de/personal/birg/Gutachten-Muenchen.pdf> (21. 10. 2003)
4. Schieffer, Martin: Die Zusammenarbeit der EU Mitgliedsstaaten in den Bereich Asyl und Einwanderung, Baden-Baden 1998
5. Štefančík, Radoslav: Aspekty regionálnej politiky v Spolkovej republike Nemecko. In: <http://ww.e-politika.cz/2kcp/vystup/stefancik.doc> (28.10.2003)
6. Alecke, Björn, Untiedt, Gerhard: Migration aus EU-Beitrittsländern Polen und Tschechien in die Europäische Union. In: <http://www.arge28.de/> (15.10. 2003)

You have downloaded a document from

The Central and Eastern European Online Library

The joined archive of hundreds of Central-, East- and South-East-European publishers, research institutes, and various content providers

Source: Slovenská politologická revue

Slovak Journal of Political Science

Location: Slovakia

Author(s): Radoslav Štefančík

Title: "Demokracia on-line" na Slovensku?

"On-line democracy" in the Slovakia?

Issue: 1/2004

Citation style: Radoslav Štefančík. ""Demokracia on-line" na Slovensku?". Slovenská politologická revue 1:.

<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=5633>

„Demokracia on-line“ na Slovensku?

Radoslav Štefančík

Pojem demokracie sa najjednoduchšie vysvetľuje ako vláda ľudu. K absolútnemu naplneniu jeho významu v histórii však prakticky nikdy nedošlo. Ideálu demokracie sa značne priblížili demokracie starých gréckych mestských štátov. Z rozhodovania síce boli vylúčené viaceré vrstvy obyvateľstva (ženy, otroci), no všetci tí, ktorí boli považovaní za občanov, mali nielen možnosť niekoľkokrát za rok priamo rozhodovať na verejných priestranstvách o dôležitých otázkach chodu mestského štátu, ale rovnako tieto rozhodnutia vykonávali ako vysokí štátni funkcionári. Priama demokracia mestských štátov mala samozrejme aj svoje nedostatky: ľudia často rozhodovali pod vplyvom vášní, neraz nekvalifikovane bez patričného vzdelania, resp. bez dostatku nevyhnutných informácií. S pádom gréckych polis, s postupným nárastom obyvateľstva a v neposlednom rade s rozšírením volebného práva nahradila priamu demokraciu demokracia zastupiteľská. Už to nie ľud, ktorý rozhoduje. Rozhodovacia moc ľudu sa zúžila na voľbu tých, ktorí rozhodnutia uskutočňujú. Aj napriek tomu, inštitúcia priamej demokracie zostala uchovaná v ústavných systémoch vyspelých demokracií.

Akákoľvek forma priamej demokracie (referendum resp. plebiscit) vyvoláva medzi stúpenkami zastupiteľskej demokracie časté antipatie, v niektorých krajinách túto inštitúciu vôbec nevyužívajú (napr. Spolková republika Nemecko – na spolkovej úrovni). Zdržanlivosť voči referendu prízvukujú hlavne príklady v nedemokratických štátnych zriadeniach. Medzi inými napr. Lukašenkove referendum o rozšírení právomocí bieloruského prezidenta. Ani v demokratických štátoch nie je priame vyjadrenie ľudu vždy tým najsprávnejším riešením. Ľudia sa neraz rozhodujú pod vplyvom emócií, pod tlakom jednostranných informácií masmédií, či bez relevantných poznatkov. Na rozhodnutie občana do značnej miery vplyva aj spôsob polozenia otázky. Názorným príkladom bolo slovenské referendum v máji 1997. Občania sa vyjadrovali nielen k otázke vstupu SR do NATO, ale aj k otázkam rozmiestnenia jadrových hlavíc a vojenských základní na našom území. Otázky boli evidentne položené so zámerom vzbudiť u občanov negatívne pocity zo vstupu SR do NATO.

O výhodách alebo nedostatkoch priamej ako aj zastupiteľskej demokracie sa vedú v akademických kruhoch nekonečné debaty. Doteraz v týchto slovných súbojoch mali navrch prívrženci zastupiteľskej demokracie. Rozhodnutia malej skupiny profesionálnych politikov sa javia výhodnejšie, než pravidelné rozhodnutia veľkej masy ľudí prostredníctvom zdĺhavého vypisovania plebiscitov, ktoré si často žiadna krajina z ekonomického hľadiska ani nemôže dovoliť.

21. storočie s rýchlym nástupom internetu vnáša do tohto problému nový, doteraz nepoznaný rozmer. Z dôvodu veľkého počtu obyvateľstva nie je možné realizovať rozhodnutia ľudu na jednom mieste, ako v prípade gréckych mestských štátov, ale technická vymoženosť 21. storočia predsa len dokáže preklenúť posiaľ neriešiteľný problém veľkosti obyvateľstva. Internet umožňuje zoskupiť rozptýlené obyvateľstvo v rovnakú dobu za účelom riešenia určitého problému bez vysokých nákladov na rozhodovanie. Hovoríť o internetovej alebo aj sieťovej demokracii dnes už v žiadnom prípade nie je utópiou. Aspoň technicky nie. Problém nastane pri tradičnej otázke o priamej demokracii. Do akej miery je bežný občan so svojimi dennodennými problémami schopný sledovať spoločenské dianie a vzdelávať sa v otázkach, o ktorých by mal rozhodnúť?

Elektronické voľby a postupne aj pravidelné elektronické referendá sú len otázkou času. Ak je televízny prijímač v súčasnosti výbavou takmer každej slovenskej domácnosti,

predpokladá sa, že o pár rokov bude obdobná situácia aj vo vlastníctve počítačov. Internet nebude slúžiť len ako základný zdroj informácií, ale zároveň sa stane primárnym médiom medzi človekom a vonkajším svetom. Zatiaľ čo krajiny západnej Európe už živo diskutujú o elektronických voľbách, Slovenská republika sa neustále zmieta v problémoch so zavádzaním pripojenia širokej verejnosti na internet. Je povinnosťou vlády pripraviť optimálne podmienky pripojenia. Výsledkom doterajších slovenských vlád je popredné miesto Slovensko ako krajiny s najdrahším a možno aj najpomalším prístupom k internetu medzi štátov OECD. Počet obyvateľov pripojených z domácností aj vďaka legislatívnym podmienkam SR stagnuje. Pokiaľ v západnej Európe cena za pripojenie klesá, Slovensko sa aj vďaka spomaleným reakciám súčasnej vlády vybralo opačným smerom. O priamej demokracii v slovenských podmienkach tak možno len snívať.

Aj napriek nevýhodnému prostrediu sa s internetom v politickom procese počíta aj na Slovensku, hoci zatiaľ len v obmedzenej miere. Internet umožňuje pracovať flexibilnejšie aktívnym politickým a občianskym skupinám, pretože im sprístupňuje informácie z centier vo väčšej a rýchlejšej miere. Príslušníkom týchto skupín umožňuje rýchlejšiu komunikáciu medzi sebou, komunikáciu členov centra s členmi na regionálnych úrovniach. Internet využívajú početné skupiny spoločensky aktívnych ľudí, slúži na výmenu názorov a koordináciu krokov počas rozličných podujatí. Je lacným prostriedkom nátlakových združení, ktorým sa takto lepšie darí zmobilizovať svoju širokú verejnosť pri organizovaní protestov resp. petícií. Hovorí sa o možnosti občianskeho pripomienkovania návrhov zákonov prostredníctvom internetu.

Voľba poslancov cez internet alebo e-referendá sa na Slovensku aj naďalej javia ako hudba budúcnosti. Avšak aj takouto diskusiou a neustálym tlakom na vládu môžeme prispieť k zavádzaniu priamej „demokracie on-line“ v Slovenskej republike.